

नेपाल भाषाया लय्‌पौ

१०९४

दिल्ला पुन्हि

छगूया–१५०

ठाकुरलाल मानन्धर
पूर्णदास श्रेष्ठ
सुन्दर
नातिबज्र
रमापतिराज शर्मा
पद्म. बी. थापा
सुदन खुसः

नेपाल भाषाया
लय्पौ

संरक्षक
चित्तधर' हृदय'

सम्पादक व प्रकाशक
हेमबज्र बज्राचार्य

सहायक सम्पादक : विष्णु चित्रकार ● व्यवस्थापक : पद्मरत्न तुलाधर

दँ १७ | नेपाल सम्बत १०९४, दिल्ला | थ्यं ल्याः १५०

गामाः ग्रुमाः

ठाकुरलाल मानन्धर

गामाः घाये वया मयः सभ्य धाये ज्ञी मयः। गामाःतय् निपाः ख्वाःपाः दु। थौं धाःगु खँ कन्हय् मल्हाः। गामाः धाइ धकाः व ग्याः। वयात तंचायेके मालिइ धकाः ज्ञी ग्याः। सभ्यताया परिभाषा बीत व मदयेक हे मगाः हानं गथे नां मकाये ? थःगु गांया नां काइ बलय् गां धाइ मखु देश धाइ, वं स्वये बलय् देश धाल धायेवं वइत गामाः धाइ मखु धकाः बोदेश, नक देश, ख्वप देश इत्यादि मानों थौंकन्हय्या बंगलादेशया हे ज्वः जुइकेत सोगु थें च्वंक। मछाः मजू गामाःत। पासा छह्मसिया थजोगु प्रलाप न्यनाः जिगु मती खँ लुयावल ज्ञीथाय् जक मखु गामाः शब्दया अर्थ बांमलाःगु। हिन्दूस्थानय् नं व शब्दया पर्यायवाची यक्व दु, देहाती, पहाडिया इत्यादि। पश्चिमी संसारय् नं थाय् थासय् सकभनं गामाःया अर्थ बोधक शब्द यक्व दु barbarian rude इत्यादि अमित नं civilized या अर्थ छ्यायेत थ्व शब्द मदयेक मगाः। गथे वेदान्तितय्त आत्माया अर्थ छ्यायेत अनात्मयानिं अर्थ छ्यायेमाः सभ्य मखु-पिनिगु बयान यायेव तिनि सभ्यताया परिभाषा प्रष्ट जुइ। पर्त्या भासय् पाखे धाल धायेव गामाः शब्दया अर्थ वः। संस्कृतय् नार्यः धाल धायेव गा-माःनी धकाः सीकां गाः। छखें छुं मस्यूपिं विचरात धकाः ज्ञी माया वं। छखें बिभाय् ल्हाइ बलय् ज्ञी तम्मो। हिन्दूस्थानय् ज्ञीत पहाडिया धकाः गिल्ला याइ बलय् ज्ञीके तं बः थें अमित ज्ञीसं गामाः धाये बलय् अमि तं मवइ ला ? उकिं सभ्य संसारं असभ्य संसारयात शिक्षा बीत माःगु शब्द जूसां थः थः खँ ल्हायेत जक reserve यानाः अमित सीधा तप्यंक धायेत मज्यूगु धकाः सीकाः मधासें ह्निला जक बीगुली शिष्टता खनेदु। छह्म गामालं धेबा दयाः किसि न्यायेगु बिचाः यात हँ अले तःधंह्म सभ्यह्म भाजु छह्म सिथाय् वयाः न्यन हँ। किसि छह्म न्यायेत गुलि धेबा माः

धकाः । व भाजु नं धाथें न्यंगु खइ मखु धकाः खालि 'आपाः' माः का धकाः धया बिल । निन्हु प्यन्हु लिपा व तःमिह्म गामालं कुबीका हयाः कःनि प्यकु, दुस्ये प्यकु धिसिक्क दिके हल हँ । भाजु छु यायेत थुलिमछि हया धकाः न्यनं 'किसि छह्म ङां बिया' जनिगर धाल हँ । भाजु मुसु मुसु जक कया च्वन । शिष्टताया आदर्श क्यनेत । छु स्यू बिचरातय्सं । अमित गिजय् याःये थें यायेव अपि तापाना वनि । सहानुभूति तयाः माया बंकाः थ्व सभ्य संसारया संगत याकेगु हे थ्वीगु कर्तब्य सिबाय् अमित तापाका व्छयेगु थ्वीगु कर्तब्य मखु । Humanitarian ideal धकाः थौं कन्हय् U. N. O. लय् पाखे, गामाः पहाडिया, देहाती, barbarian आदि धकाः दुमकासे तापाकेगु आदर्श मकाः । Human Right day धकाः मानवताया नामं छधी छपा छखलः यायेगु आदर्श कया च्वन धासेंलि थ्वीसं भेदभाव तयाः गिल्ला यानाः तापाकेगु ज्या याये मज्यू । लँपु स्वाकाः आवत जावत जुइकेगुया मतलब नं ला तापाके मज्यू धाःगु ।

विश्व इतिहासय् स्वःसा ह्लापा ह्लापा सभ्य धाःपिं देश सरकारतसें विदेशीतय्त असभ्य barbarian धकाः थःथःगु देशय् दुकायेगु मयाः थेंगु उदाहरण यक्व खनेदु । ह्लापा गुगुं बखतय् चीनया साम्राज्य अवस्थाय् विदेशीत फुक्कं हे barbarian अमिगु दृष्टिकोणय् । भारतया वैदिकतय्सं पश्चिमी दुनियायात अथे हे म्लेच्छ धकाः घृणा याइगु । अथे हे पश्चिमी सरकारतय्सं white's burden धकाः coloured धकाः घृणा याइगु । थुकी गन घृणाया दृष्टि तल अन सभ्यता शब्दया अनर्थ जुल ।

उकिं हेला यायेत थन (घृणा यायेत) थ्व गामाः गुमाः शब्द प्रयोग यानागु मखु सिर्फ सभ्यताया ब्याख्या यायेत जक न्ह्यथनागु थ्वीसं धकाः सीका दिसँ ।

London नय् डेरा माः ज्वी बलय् थ्वी गामाःतय्त साप थाकु स्वःस्वः थाय् No coloured please धकाः च्वया तइ । आखिरय् छन्हु No coloured please धकाः च्वया मतःगु बिज्ञापन छगू भाग्यं लुल । छें स्वः वना । लुखा क्वय् च्वनाः 'तले सु दी धकाः धया' । ज्यालं क्व स्वः बल छह्मस्यां । जिगु ख्वाः खनेव हे 'मदु मदु थन' धकाः ज्वकय् जुयाः हाला हल । बल्ल बल्ल छुं लगय् मजुयाः Jemsh family छगुली paying guest जुयाः क्वथा छकू कयाः च्वंवना । अनयाह्म landlady निकै तःधं जुइमाःह्म लाना च्वन । छन्हु बःह्नी याकःचा जुयाः दुखतायाः ईश्वर या नां कया अले जिके दुगु भगवदगीता छक्वः पाठ याये थें यानाः ब्वनाः सुंक देना । कन्हय् सुथय् breakfast नः वना उखे landlady या क्वथाय् खने साथ व मिसा ला गथेखेसे ख्वाः तयाः धाल—छ छु हावास्यंह्म वँय् ला कि छु । ह्निगः बःन्ही जःलाखःलात फुक्कं हाल वँय् हाःथें हाला हल सु मनू तयेहल धकाः । सकलें disturbed जुल अन ला जःलाखःला चुक दुच्छि हे खलबल जूगु जुया च्वन जिं लिपातिनि सिल । हानं छन्हु पिनें दुहां वया बलय् वया छय् मिसामचा छह्म ख्रिदँति जक दुह्म क्यबय् ह्लिता च्वन जि खनेव मुसुक्क न्हिलाः नतुल वया नाप स्नेह भाव क्यनाः ५।१० मिनेट छु खँ ल्हाना थाहां वयां व बुढीं जितः न्वात । छाय् जिमि छय् नाप खँ ल्हानागु छं नतुइमाःगु हे छाय् ? जि ला पक्क जुल । थ्वीसं सत्तिकः वनेगु

नतुयेगु स्नेह भाव क्यनागु ला अमित मयःगु खनी । व बुढीं क्याल स्वयाच्वन खनी दुहां पिहां वने बलय् तस्सतं स्वया च्वनीगु जुयाच्वन । कीसं मानवताया आदर्श कयाः सम्पर्क यानागु हे अमि मयोगु खनी । कीसं ह्यस्यूह्य धकाः नतुइगु अमिसं करपिनि न्ह्योने बांमलाः ताः खनी । अमि इज्जत क्वहां वःगु थें समझय् जूगु जुया च्वन । छन्हु पिहां वनेत क्वहां वया बलय् लुखाय् door keeper रं जि landlady यात मालाच्वंगु थें धकाः वय्कः अन दु कासँ धकाः उखे पाखे हःलय् यंकाः क्यना बिल जि ह्निलाः Good morning धयां ला ओहो व ला त्वकय् जुयाः छाय् छु धकाः धाल । यम्मय् गजाःगु मिजास । छें तलय् क्वथाय् बांलाक खँ ल्हाइगु पिने जुइ बलय् कीसं नतूगु हे अमित मयोगु खनी । छाय् व हे मनूया निपाः स्वाः जूगु जिं तःन्हु लिपातिनि सिल । करपिनि न्ह्योने पिने ह्यस्यू छू याये मज्यूगु जुयाच्वन खनी । कीत ह्यस्यू धकाः करपिसं खन धायेव हे अमि इज्जत क्वाहां वःगु थें अमिसं ताःगु जुयाच्वन । वयाथाय् तलय् क्वथाय् जूसा बांलाक मिजास याइगु चाकुक खँ ल्हाइगु । अमि ला की नाप खालि ब्यापारिक सम्बन्ध जक तयेगु धात्थें मानवताया नातां स्नेह भाव तयेगु धैगु ला दहे मदु खनी । उकि जिं सिल गामाः शब्द relative खनी । कीथाय् गामाःतय्त कीसं गामाः गुमाः धकाः गुकथं व्यवहार याना कीत हानं मेथाय् अथे हे गामाः गुमाः धका व्यवहार याइगु जुयाच्वन । हिन्दूस्थानीतय्त नं न्ह्याक्व शिक्षितह्य थजु बिलायतय् ला गामाः गुमाःया दर्जाय् जक च्वने दु अमिसं ला दुर्भाग्य हे समझय् जू । की नेपाःयापिं जूसा कीसं Gurkha धकाः धाये बलय् की नाप भचा अपो खँला बला याः । तर याःसां अमि मनं मनं ला कीत 'बाबुचा' धकाः क्वन्ह्याकूगु हे सिबाय् कीत थकयाः ब्यवहार याःगु मखु धकाः सीके माला वइ । कीथाय् जूसा गामाःतय् निपाः स्वाःपाः दु धाइगु अमिथाय् अःखः की ला गामाः जूवनापिनि ला छपाः सिवय् दहे मदु अपि गामाः मजूपिनि हे जक स्वाःपाः निपाः दुगु खनि धका न्हिथं जिगु मनय् लुया वयाच्वनी ।

बम्बइलय् छगू नामी होटेलय् break fast नयाथाय् धाःसा भचा शिष्ट ब्यवहार याःगु लुमना च्वन । ह्लापां छुं मस्यूनि अंग्रेजी खाना हे नये मनंनि london वनेत बाय् च्वनागु hotel थ्व । थ्यनाः कह्लय् खुन्हु हे अंग्रेजीतालगु break fast नः वनेमाल । लिपातिनि सिल व चीज cornflake धकाः । जिं ला थ्व छुखें धकाः छकू छकू ल्हातं कयाः म्हुतुइ दिकाः नया च्वना जि ला जाकि मरिक्वःगु पापरा नय्थें नया च्वना दुरु ला च्याय् तय्त हःगु धका च्वना । छु नयेगु गय् नयेगु मसियाः वातां च्वंच्वना बलय् भचा तापाक ध्याकुनय् यच्चुक वसः पुनातःपिं मिसा मिजं भारतीयतसें जि तपाःलं सुरुवाः ह्यःने कोट फिनातःइह्य जि गथेखेसे च्वंह्यसिया पाखे थय्क स्वया च्वंगु जुया च्वन ताउजासेंलि मिजंह्य तीजक दना वयाः जिगु टेबुलय् कुर्सी फेतूवल । छु धाइन थें धकाः च्वनां ला वं नमस्ते यानाः धाल 'आप कहां सें आये है मालुम होता है आप Tibet से आये हैं' । जिं धया 'जी नहीं मैं तो नेपालसे आया हूँ London जाने के लिये आया हूँ' धकाः धया जितः गामाः धकाः हेला थमयायेमा धकाः । 'क्या आप दूध नहीं पीते हैं धाल' जिं धया पीते तो हैं' । 'इसमें आप दूध' डालिये तव खाइए अच्छा स्वाद रहेगा । 'जि मछाःसे

(ल्यं ६ पेजय्)

थये नं जू खनिं

पूर्णदास श्रेष्ठ

वइत आर्यघाटय् यंका तये धुंकल खनिं। प्यन्हु न्ह्यो तिनि ककायात वीर अस्पतालय् स्वः वनागु। तच्वःगु ल्वय् मखुगु। खजा ह्नय्दँ दुह्म बुरा घितिक्क वनेत छु माः। रत्नबहादुर न्हू सतकय् नापलाःह्मस्यां धकाः न्यंकल– "शिवराजयात पशुपति यंकल। डाक्टरं आस् त्वःते धुंकल थौं सुथय् हे यंकूगु।" आः ला द्यो खिउँल। कन्ह्य् सुथय् जक वने ला मतिइ वल। हानं नुगलय् खँ वाल–थौं बहनी हे सी ला, सी हे धुंकल ला। सी धुंकाः, धाः वये धुंकाः जक वने बांलाइ मखु। मनसें गथे वने। सिना च्वंसा चच्छि द्यां लाइ। बेलि यानाः जक वने माली–मनं क्वःछित। छेँ वनाः याकन याकन बेलि सिधयेका। गुलि हथाय् पथायसं बेलि याःगु जुइ। बुरिह्म मामं गन वने त्यना धायेक धायेकं जि छुं लिसः मबिसें छेँ पिहां वया। छेँ क्वसं हे त्याक्सि ध्वदुल। त्याक्सी च्वनाः पशुपति थ्यन। ताम्वलय् क्वहां वया। छथाय् सी उना च्वंगु खनेदत। व्सुंग वन। का सित ला! उनाच्वंथाय् भचा सतिक वनाः स्वया। सीह्म ला मेह्म हे जुया च्वन। उना च्वंथाय् मुनाच्वंपिं छह्म हे ह्मस्यूपिं मदु। मन हे याउँल।

आर्यघाटयागु तःस्वागु धर्मशालाया छेरि क्वथा। पिलिपिलिगु मत। हाकुगु अंगः। दंदनिसें कुं गयाच्वंगु अंगः। मनू सो न्ह्यो नरक गय् खिउं जुइ क्यनेत हे थथे याना तःगु ला! न्ह्योनेसं हे वागमति न्ह्याना च्वन वैतरनी लुमंके बीत।

शिवराज ककायात लासाय् थ्यना तल। सलाइनयागु सिसि छगः धलिमय् यखानातःगु दु। उकियागु प्लास्टिक पाइपं ककाया ल्हाःतय् चिका तल। बिरामिया लिक्वय् घाट वैद्यं नारि स्वया च्वन। क्वथाया छखे सिथय् राममाया काकि अंगलय् लिधना च्वन। दथुइ लाक्क कृष्णेश्वरी तता मुलवतिं थ्यानाः राडी पयतुना च्वन। मिजं मिसात प्यह्म खुह्म नं अन दु। क्वथां पिनेच्वंगु फलय् नं प्यह्म खुह्म मनूत दु। सकसियां ख्वाः खिउँ। सुयां म्हुतुं सः पिहां मवः। क्वथाय् सुतुसुतुं दुहां वनाः जि काकिया न्ह्योनेसं पयतुना। जितः खनाः काकि धाल–"द्योयाके धर्म मरु बाबु। दंदं म्हंमफुह्म जितः यमराजं नं बिचाः मयाः। ह्निगः ला खः नि, बिरामीयात छेँ यंके जिल दाग्दरं धाःगु। हे राम हे पशुपतिनाथ!"

कृष्णेश्वरी तताया व जिगु मिखा चूलात। तताया सँ भुलुसुलुं दं। ख्वालय् हि हे मदु थें च्वंक वँचु। हिनु हे सी दु। चिन्ता ला ख्वाः खिउँइगु हे जुल। वं जितः न्यंकाः धाल- "बाःयात सुथय् स्वयाः ला आः गाक्कं हे याउँ खनेदु। याउँक न्ह्यः वयेका च्वना दीगु दु।"

–"न्ह्यः वयेका च्वंगु, न्ह्यः वयेका च्वन धकाः धुक्क च्वनेमते अर्घजलय् नं लाकीमखु छिमिसं हे राम, हे पशुपतिनाथ" राममाया काकिं ताहाकःगु

रुसुकाः तयाः धाल ।

बिरामि नापं दुह्म घाट वैद्यं नारि स्वयाः धाल—'चिंता यायेम्वाः अजि जिं बिचाःयानाच्वनागु हे दु । थुजःबलय् यातला जिपिं माःगु ।' वं सिग-रेट छक्वः साल । कुँ स्वारर ल्ह्वत । सलंसः मनू-तय्त अर्घजलय् लाकूगु अभिमान वयागु ख्वालय् खनेदु ।

डाक्टर शर्मायात खनेवं कृष्णेश्वरी तताँ धाल "लिबाःगुलिं छितः फोन यायेत मनू व्छया जक हये त्यनागु । माँ गुलि हालाच्वना दीगु छि मस्युःगुलिं ।"

"छगू एमरजेन्सी केस वःगुलिं एटेण्ड मयासें मगात । मवये धयागु ला खँ हे जुइ मखु, ड्युटी इज ड्युटी ।"

डाक्टरं सलाइनयागु सिसि छक्वः स्वल । "भचा लूज यायेमाल वासः न्ह्याःगु मगात" धाल । वं थःगु बैग चायेकल । स्टेटेस्कोप व ब्लडप्रेसर यागु यन्त्र बँय्तल । वं यन्त्र मछ्यः । छगू चमचा थें ज्याःगु ज्यावलं बिरामिया तुति पालि कुला स्वल । बिरामिं छुं चाःथें मच्वं । बिरामिं तुति संकूगु हे मखु । डाक्टरं म्हुतुसि भचा संकल । मिखा फुसि भचा कयकुंकल । ख्वाः ख्यूंगु खने दत । बैगं भ्वं छपाः लिकयाः प्रेस्क्रिप्शन च्वल । भ्वं कृष्णेश्वरी ततायात बियाः धाल "मेगु वासः च्वयागु दु । प्यंगू प्यंगू घण्टाय् छगू छगू चम्चा त्वंकेगु । बिस्तार बिस्तारं त्वंकेमाः । लः ला घोत्युं मखा ।"

"लः ला भचा भचा घुतका दी" तताँ लिसः बिल ।

डाक्टर दन । तता नं दन । वं थःगु ह्निचाँ छिंतका छिंतका वंगु स्वपाः नोट लिकाल । डाक्टरया ल्यू ल्यू वनाः लुखाँ पिने थ्यनेव बिल । डाक्टरं स्व हे मस्वसें नोट कयाः कोतया ह्निचाय् तल ।

तताँ ख्वखना सलं न्यन "बाःयात आः गय् च्वं थें ?"

"परमेश्वरयागु ल्हाःतय् का । ट्रोपिक अल्सर २४ घण्टा मदयेकं छुं धाये थाकु । फुगु चाःगु ला याये हे माः ।

तता क्वथाय् दुहाँ वयेवं काकिं न्यन "थौं चा ला लुइ धाःला ?"

तताँ लागिचाः सलं धाल "मामं धाःसा अय् जक धाइका । ह्लाचः सुथय् नं बाःयात क्वथाय् दुत हे यंके मते अर्घजलय्तुं तयेगु धकाः गुलि जिद्धि याःगु । स्व बायात आः गुलि याउँ ।"

"हे राम, हे नाथ—छगू जक आशं सासः चमबूगु । रामयात स्वयेगु..."

काकियागु खँ त्वाःथलाः तताँ धाल "म्वाःल म्वाःल रामयागु नाँ कायेमते । रामयात सःतुगु बानं स्यूसा...आकाशबाणी हे याके म्वाःगु ।"

"छिमि बौयागु नुगः सर्गः थें भरायधं, चक्कं मैं । बौया घाः बौनं जक हे सिइ । हे राम, हे नाथ ।" तिसिना तःगु बागः मिखा कनाः राम मायाँ नुगः खँ प्वंकल । कृष्णेश्वरीया थें वया नुगः लःलः मधाः । बैसाक जेठयागु खुसि थें वया मिखाय् ख्वबि दुसुना वंगु सी दु । वा फय् निभाः सहयानाः गुजि गुजि काःगु वया कपाः, हेहेताःगु न्यतालं क्यं भोग, तृष्णा व सौकया मोह वयाके मदये धुंकल । गुलि शान्त, गुलि उद्वेग खने मदुगु वयागु ख्वाः । अंगलय् लिधना च्वंह्म राममाया भचा न्ह्यज्याना सुकुलीतुं ग्वारातुल । मिखा तिसित ।

क्वथाया पिनेसं च्वंगु फलय् प्यह्म मिजं व निह्म मिसात फ्यतुना च्वन। मतया जः मथीगुलि मनूत सु सु खः सिइके थाकु। नन्याइबलय् जक छुं पालापुलु खने दु। वा वइथें, वइथें च्वं।

"रामराज ला मवल। मि तयेमाःह्म।" छह्म-सिनं खँ छुत।

"दतं फतं छह्म काय्, गज्याःगु भाग्य" छह्म मिसाया सः तायेदत।

"कृया सु च्वनिगु जुइ।"

"कृया मच्वनं छुं पाःगु मखु क्रीगु चलन हे गन खः धकाः। व ला क्रीसं न्ययाकया तयागु धकाः खः ले।"

"रामयात सुचं ला वने धुंकल मखा" जि पाखे स्वयाः न्यन। "आ. वा. ला उखुनु हे व्छये धुंकूगु। हिसाबं ला रामदाइ थौं थ्यने माःगु। ग्व आःतलें मवःनि। थौं भैरवाया प्लाइट नं दु।" रामदाइ वयेमाःगु धकाः लिसः ला जिं बिया तर जिगु मति शंका यात—वइ मखु ला। छिदँ न्ह्यः जूगु घटना जिगु मिखा न्ह्यःने दं वल। स्वह्म स्वह्म म्ह्याय् सिनाःलि म्वाना च्वंह्म छह्म जक शिवराज ककाया म्ह्याय् कृष्णेश्वरी। नीन्यादँ दयां नं पैनंबी मफयाः बौ मांयात पीर जुयाच्वंह्म। व बांमलाःह्म नं मखु। शिक्षा मदुगु जक हे वया अवगुण धायेमाः। वयात ल्हाः ल्हाः वःपिसं तक गुलि ब्वनातःह्म धकाः न्यनीगु। शिक्षा मदुगु सियेवं लिसः हे मवइगु। समय वं लिसे वया चंचं धाःगु स्वभाव तनावंगु मां बौनं गथे स्वये फइ। वयागु मन तयेत थःपिसं फुगु चाःगु याइगु। शिव-राज ककाया कमाइ बमलाः। खुइदँ फुइ धुंकल गुलि ज्या याये फइ धकाः, कमाइ दइ। जी मलय् पसः छपसःया ला भर वया। काय् म्ह्याय्यात उतिकं पुरे यायेगु वया सामर्थं मदु। रामदाइनं थ्व थुइके मफु। कृष्णेश्वरी ततायात जक बिचाः तल, वयागु जक इच्छा पुरेयात धयागु रामदाइया धापू। बौया प्रति तमं बिद्रोहया रूप काल। छन्हु मांयात न्यंकल "स्वये ज्यूगु पैंट छगः मरु। कमिज छपाः धकाः गतिलाःगु मरु। क्लेजया पासापिं नाप जुइ हे मछालापु। दं दं दये धुंकल छजु वसः बानं तयामब्यू।"

"उखुन्हु तिनिला जिं छिमि बाःयात धया थेबा मरुनि धाल।"

"ततायात सारी न्यायेत धाःसा दां गनं वइगु थें मस्यु। ह्मीग तिनिला सिफनया सारी न्याना बिल। व दां गनं वल।" उकीया लिसः मरु। गय् थुइकेगु काय्यात धकाः बिचाः यानाः मखा सुंक च्वंगु जुइ राममाया काकि। मां पाखें नं छुं आस मखंगुलिं वयात क्रन तं पिहां वल। तमोसलं वं न्यंकल "कृष्णेश्वरी हे मखा कुल तइह्म जुइ। जि ला छु ज्या ख्यले दइह्म धकाः। जि बौयात भार जुयाः छेँय्...."

"छेँय् च्वने मखु मखा धइगु छं। कुलांगार, पिहां हुँ थथें पिहां हुँ। छंगु ख्वाः नं स्वये मखुत।" ककां मिखा भ्वय् भ्वय् कंकाः ह्म छह्मं थरर खाकाः क्वथाय् दुहां वयाकथं धाल। ककां क्वथा पिने हे खँ फुक न्यनाच्वंगु जुयाच्वन। आपाः आस तयाः लमियाथाय् वंगु। आशां ह्याकाः वःगु खनी।

"आवंलि थ्व कुलंगारया ख्वाः क्यने मखुत" दाइनं धाल। राममाया काकिया तुति भ्वपुया कथं लिफः हे मस्वसें रामराज दाइ छें पिहां वंगु जिं गय् ल्वःमनी।

जिगु नुगलय् लुयाच्वंगु खँ त्वाः दयेक छम-

स्यां धाल "कृष्णराज छं मखा मि तयेगु जुइ। ग्व रामराज ला वइ थें मच्वन।"

छं मितयेगु, छं मितयेगु खँग्वः जिगु नुगलय् थ्वल। जितः सुख मदया वल।

जिं लिसः हे बिइ मलाक मेह्मस्यां धाल "छाय् मतइ, मतसें ज्यूला।"

"काय्चा नं काय् हे खः नि।" मेह्मस्यां धाल। जिगु कपाः ऊचातुया वल। ह्रसंमसं धाःथें च्वनावल। जिगु मति कल्पना यात—ककायात चिताय् तइगु, अबलय्तुं ऊवारारारा वा बइगु, वां दायेक दायेकं तिप्वाँय् च्याकाः सिपँ स्वक्वः चाःहिलेगु अलय् मि तयेगु वां दायाः थुर थुर खाइगु। थुथाय् लाक हे जिगु ग्याः चिकु तंकेत हे वःगु थें च्वंक यानंनिसें जिं रामदाइ वयाच्वंगु खन। अपाय्सं तःधिकःह्म, गंसिह्म, ततःपलाखं न्यासि वयाच्वंह्म व हे ला खःनि। वं जिपिं सुयातं खं थें मच्वं। वं लुखाय्सं लाकां त्वःताः दुहांवना खतं थः बौया तुति भागियात। अंगलय् लिधनाः तुति चकंकाः मिखा तिसिना च्वंह्म मांया तुति भ्वपुल।

राममाया काकिं तुंक स्वयाः धाल "जिगु नुगलं धाः छ थौं हे थ्यंकः वइ। गुलि गंसि छु जुल छन्त ? भौमचा ब्वना महयाला ?"

रामदाइ भचा वातां च्वन। वया ब्याहाजूगु गनं स्यूगु जुइ। वं बिचाः यात मखा जुइ। पलख लिपा वं लिसः बिल "मचाबूगु लच्छि तिनि दत। उकिं वये मफुगु।

"काय् ला!" काकिं न्यन

"म्ह्याय्" दाइनं लिसः बिल।

"छ नं बौ जुलका, हे राम, हे नाथ" काकिं तःहाकःगु व्हसुकाः तयाः धाल।

"बायात छु जूगु, बा भाःपे मफुला ?" तता पाखे स्वयाः दाइनं न्यन। लिसः हे न्यने मलाकं वं ताल "का का पिने यंके माल" घाट वैद्यं ककाया नारि ज्वनाः धाल।

का का ल्ह्वँ ल्ह्वँ। तुति पाखे ज्वँ। छचं याताक वनी खं ला। चीकि चीकि लाकां चीकि प्यखेरं कालाकुलु सः वल। सुकु सुकु ख्वःसः नं तायेदत। हे राम, हे नाथया खँग्वलं क्वथा थ्वल। "मां बांलाक दने मफु। बाथया ल्वय् दु। घय्-पुनाः हति राम" ततां धाल। ककायात ब्रह्मनालय् ग्वतुइकल।

राम ग्व, राममाया वयेमाल। खुसि सिथय् च्वंपिं हालाहल।

"यःमा, यःमा, मांयात छु जुल बैद्ययात न्ह्यया-ह्जि, बैद्ययात"

"आसे आसे लः त्वंके मतेनि। शिवराजयात क्वथाय्‌निं यंके माल।" ज्वनाच्वंगु नारि त्वःताः बैद्य दुरर क्वथाय् वल। सकसिनं बिरामियात ल्ह्वन। वं मिखां पुलुक स्वल। कृष्णेश्वरी ततानं भाता भातां क्वथाय् थ्यन। छु जुल, छु जुल जक वया म्हुतुं प्याहां वल।

राममाया काकि रामदाइया मुलय्तुं यागरा प्यागरा वने धुंकल। बैद्यं मिखा चायेकाः स्वल। नारि ज्वन। "बँय् थ्यना दिसँ" रामदाइयात स्वयाः वं धाल। "भागिमानि जुल। सौभाग्यवति जुल।"

फ्यारकता जुइ धुंगु सः

सुन्दर

ऊवालः !
छ खनेवं च्वनी
छ मखु
कुँत्याः मिखाय् व लः,
च्वनी
जि बुइ धुंकल ।
छपासः छन्त त्वने
चंचं धाः
छभ्वाः थःत भ्वातिने
जिन्दगी गपाय्च्वः निराश नवःगु ।
धाय् खनी
छ मखु जिके घाः दंगु दु
द्यना च्वंगु ।

कविता

नातिबज्र

कविता कविया छुं मखु
जि जिगुया किचः जक
छु याये छु यायेया
खुसि बा; न्ह्यायेवं
चिचाः दंगुया भाव जक

फ्यारकता जुइ धुंगु सः न्यन्यं
जि इकुल
छ खनेवं च्वनी
जिगु हृदयसं न्यने हे मजीक गं थानाः
दमकल वल ।

(३ पेजया ल्यं)

च्वना वल वं उलि खँ स्यनेत जिथाय् वयाः मिजास याःवःगु जुया च्वन । वयात मनं मनं जि धन्यवाद धया । थुगु शिष्ट ब्यवहारयात जि आदर्श मानय् याना । वया दुने मनय् ला 'थ्व गामाः गुमाः' धकाः ह्निलाच्वंगु दु । तर पिनें बांलाक मिजास यानाः क्वीत मस्यना थें च्वंक शिष्ट ब्यवहार याना क्यन जितः lession बिल । थुगु किसिमया ब्यवहारयात आदर्श मानय् यानाः क्वीसं गामाः गुमाः शब्दय् भचा स्नेह भाव ल्वाक छ्यायेमाः थें च्वं । अस्तु

नाः व लः छता हे खः

रमापतिराज शर्मा

छ्वपया नाः त्वनेया अर्थ येँया लः त्वने अर्थ व तुं खः । येँय् थ्व नाः धायेवं भचा मेकथं (भ्यातनाः कथं) अर्थ काचाक्क थुउ वनिइगु जुया च्वन । थ्व थ्वीगु भाय्यात थ्वीसं हे माःछि अह यायेगु व म्हसियेगु यात बाँलाक वाचाः तये मफयाः हे जक खः । धाथें थ्व नाः त्वने 'नाः' अ-ज्यःगु भ्यातनाः मखु । भ्यातनाः भ्यातनाल खः । नाःत्वने नाख त्वने खः । गय् लः त्वने-लखत्वने खः।

गुम्हसिनं थ्व नाःयात नागया म्हुतुं अथवा नागया ह्लिप्यनं पिहां वःगुलि 'नाः' जुल धाइपिं दुसा गुम्हसिनं 'आपो नारा इति प्रोक्ता' कथं संस्कृतया जल वाचक शब्द नार शब्दं नाः जुउवन धाइपिं नं दु । नागया म्हुतुं पिहां वयाः थ्व 'नाः' जुल धायेगुलिइ थौंया सामान्य ब्वमि मचा छम्हसित हे पत्याः याये फइ मखु । छाय्धाःसा थ्व तर्क तसकं अस्वस्थ व अवैज्ञानिक । 'नाः' यात थ्वीसं वा वयाः अथवा च्वापु नायाः अथे हे बँ दुनें लुया वयाः अथे हे खसु सुति लः कथं हे जकं थ्वीसं खना च्वना । नकि नागया म्हुतुं व छुप्यं पाखें ।

आः संस्कृत 'नार' शब्दं नाः जुल धायेत नं अथे हे पायछि चिरतार्थ जुउमवः । छाय्धाःसा 'नार' शब्दया नाल जकं जुउ वने फु गथे रत्नया 'लतं' 'राजकुल' या 'लायकुलि' । आः थ्व नाल खःसा भ्यातनाल जकं खः वनिइ । थ्व बिष्णु छम्हयात नारायण धाःगु हे छता अर्थ थ्व हे 'नार' अर्थ कथं नार+अयन=नारायण धकाः स्पष्ट याः । थ्व लुमंके बलय् आः नारांद्यः भ्यातनालय् ज्वीम्ह धयागु अर्थ जकं त्या जिउ वनिइ । थ्व त्वने नाः ला थय् नार-नाल नितां मखु । नाख खः ।

अथे हे 'लः यात नं संस्कृत कथं 'जल' या तद्भव धाइपिं नं दु । थ्व नं मखु । खः, थ्वीगु भाषाय् छगः आखः लोप जुयाः विसर्ग च्वंवइगु प्रकृति दु । तर ल्यूनेया आखः लोप जुयाः जक । थथे प्वाल–प्वाः त्वाथ–त्वाः ताल–ताः आदि । आः थ्व 'जल' या लः खःसा थुकथं–जः जकं जुउ वनेमाः । थन जल–जः मरु । लः जकं दत । थन आखः तंगु 'ज' नं नखु 'ल' नं मखु । बरु 'ख' जकं तंगु दु । गथे लख–लः । उकिं थ्व छतिं हे 'जल' या सन्तान 'लः' मखु । थ्व 'नाः' अले 'लः' थ्वीगु मौलिक खँग्वः खः ।

थुकिइ आः क्रिया कथं लुमनेसा 'लख' या 'लुये' व 'नाख' या नाये-च्वापुनाये सम्म दु । तर यत्थे थजु नाः व लः अर्थ नं शब्द नं वतुं खः । अर्थात छगू हे श्रोतया खः । थमित ह्लापा व आः अले स्थानीय कथं च्वया व न्वःवाना तःगुयात छकः लुमना स्वये । थथे लंख, लख, लः, ल, आख नाख राख रख आदि दुसा पहरी भाषाय् लुखु दोलखा भाषाय् ल्वखु अले तामाङ भाषाय् नामाजि (वावल) आदि दु थपिं थुकथं नागं

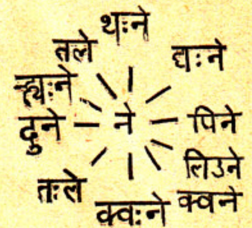
अले नारं व जलं व:पिं मखु थ्व ळीगु हे खँग्व:त ख: ।

च्वय् ब्वयाकथं भ्यातना:या ना: व ना: त्वने-या ना: छगू तु खँग्व: मखु । अले थुकथं अर्थ नं मखुत । नाख खँग्वलं ना: त्वने ज्वी । नाल खँ-ग्वलं भ्यातना: जुइ । गय् त्वा: धायेवं छगू त्वालय् पिहां वने, मेगु त्वाथय् खइचा धाय् जुइ, प्वा: धायेवं प्वालं बि पिहां वल व प्वाथय् दुम्ह मेय् जुइ । अथे हे ना: धायेवं नं छगू नाख, लं प्यात, नालय् तुति दुन थें नाख-ना:, नाल-ना: थपिं निगू हे शब्द जुइ । तर ना: व ल: छगू हे ज्वी । न्हू सफू व पुला सफू ळव:लिक मा:हना स्वयेबलय् नं थ्व ना: (नाख) ल: हे ख:गु स्पष्ट जू वइ । थ्वया प्रयोगं च्वय् ब्वया कथं नाख लाख लंख लख ल: ल अथे हे राख रख थुकथं ळव:लिना वइ । ना: व ल: अर्थ नं खँग्व: नं वंतु हे ख: । छगू ख्वप भाय् खल: भाय्, मेगु येँभाय् खल: भाय् । अले निगूलिं नेपाल भाषा ।

ळीगु भाषाय् 'र' या 'ल' 'ल' या 'र' ज्वीगु कथं दुथें हे 'न' व 'ल' नं अन्यागु हे कथं दु । अर्थात् समान् अर्थ कथं हिला बला जुयेफ:गु थमि प्रकृति दु । आ: 'ना:' व 'ल:' छगू हे खँग्व:या निगू रूप ख: धयागु ह्मसियेकेत ळीगु भाषाया छ्वा 'न' व 'ल' या प्रकृति ह्मसियेगु पायछि जुइ । थथे ख्वपय् 'न' येँय् 'ल' नवाइ थाय्—

ख्वप	येँ
ना: त्वने	ल: त्वने
नं फिये	लं फिये
मन्ता	मल्ता
मना जुये	मल: जुये
नाँसिचा	ल:सि

थथे हे थ:ने-क्व:ने दुने-पिने, न्ह्य:ने-लिउने द्य:ने-कुने थपिं फुकं स्वये-बले द्य:ने-त:ले व कुने-तले नं 'ने' खं वनेगु लँपु दु । थ्व

च्वय् धयागु 'ने' ग्व: तयसं सप्तमी संकेत अर्थक 'थाय्' यात घ्वाथुइका च्वंव:सा मेले वाने (पयन:-वने) या 'ले' नं तले व त:लेया थें हे थ्व 'ले' नं 'ने' खं वनेंछि दुने पिने कथं हे ।

ख्वपय् 'ल' येँय् 'न' धाइ थाय्

ख्वप	येँ
पलाँति	पन्ति
लुनिले	नौनिले
लिभा:–निभा:	निभा:

गनं थ्व 'न' व 'ल' ख्वपय् व 'येँ' भासय् नं निता धया च्वंगु दु । थथे धासेंलि-धासेंनि, नंबर-लंबर, नापं-लापं, नुमार-लुमार ह्नापालाक्क-ल्हापा-लाक । थपिं खँल्हा बल्हाया भाषाय् त्या जिउ । थथे हे ख्वप भासय् ह्न:पा वा—ल्ह:पा वा आदि । ख्वपया छगू त्वा: खौमा त्वा:यात ल्वहंपाय (शि-लालेखे) खनिमा च्वया: त:गु दु । 'खौमा' धायेवं 'खलिमा' यात लुमने त्व:ता खनिमा लुमने थाकु । छाय्धा:सा 'थनि'-या थौं थें खनिमाया खौमा जकं जुउ वनिइ । उकिं थनं खनिमा 'अले खलिमा' खत । ख्वप भासय् याकनं या अर्थे मथांया न्ह्यपलं (पूर्वरुप) मल्थानं मन्थानं निता दु ।

'दत' या निषेध अर्थे वइगु 'मन्त' या पूर्व रुप 'मदत ख: । 'दल' मदल (कोदल–कोमदल)

धाये थें । त, थ, द, ध, न या 'र' ज्वीगु सूत्र कथं 'मदु' या मरु जुउ थें 'मदत' या मरत ज्वी । र-तन या लतं जूथें मरत-मर्त (छतका-छरका छर्का कथं) या मर्ल्त जुइ । मल्ताया मन्ता–मंता थें 'मल्त' या मन्त-मंत थुकथं जुल । थथे मदत-मरत-मर्त-मल्त-मन्त-मंत थुकथं जुल । आः थ्व 'ल' या 'न' जुउ वनिइगु ऊवःह्नाय् नं दुथ्याः वल...मल्त मन्त नं ।

थुकथं नाः व लः यात ह्मसीकु ह्मसीकुं 'नाः' व 'लः' वतुं खःगु खँ त्या छिउसे क्वीगु भासय् 'न' व 'व' या स्वापु पलंयात नं ह्मसीके दुगु छगू लबः या खँ धाःसां जिल ।

ह्गनं भन्दिल-भारि-भरि-भलि-भनी थन नं 'ल' या 'न' जुया च्वंगु दनिसा संक्रांति न्हुया 'सँहू' 'अले' नाप 'अनि' हया थमित नं छचना स्वयेगु लँपु दनि । अले अर्थक थ्व 'अनि' नेपालीइ जक मखु धौख्यः भासं नं धयाच्वंगु दु । थथे हे हिन्दीइ 'उसने' या नेपालीइ उसले थ्यंकं भ्रमं मखु क्रमं हे 'न' या 'ल' जुउ वःगु स्वये दत ।

'न' व 'ल' या खँ थुकथं त्या जिउ वःसा कि 'नाः' व 'लाः' जुयेमाः अथवा 'नः' व 'लः' जुयेमाः। थथे छगू 'नाः' मेगु 'लः' गथे जुल । थ्व जंयात नं क्वीसं थुकथं छचने । ख्वपय् आ वइथाय् येँय् अ जुये माःगु नं क्वीगु भाषाया छपु सूत्र दःगु यात लुमनेमाः थन । थथे ख्वपय् 'साफु' धाःसा येँय् 'सफू' धाइ अथे हे काकिचा-ककीचा, काथं–कथं, मा-म, ताकि-तकि । थ्व कथं हे ख्वपय् 'आ' वयाः नाख–नाः जुल । येँय् 'अ' वयाः लख–लः जुल ।

ख्वपय् थ्व नाः यात 'नाय्' नं धाःवना च्वंगु दु । गथे येँय् सालमि–साःमिया साय्मि जू थें भुथू थाँःमि या भुथू थाय्मि थें ।

स्व० भूपतीन्द्र मल्लजुया 'विक्रम चरित' [पूधाःप्याखं] सफुती गुकिया सम्पादन सत्य-मोहन जोशी व हेमराज शाक्यपिसं यानाः व प्रका-शन याना दिल, थ्व 'नाःया' या प्रयोग थुकथं दु। (४० या पतिस) 'किसि नाख तोनके यने (४१ या पतिइ) किसि लाख तोनके मखुला ।

'ल्मी' या ग्वसाः

थ्व हे वइगु गुंपुन्हिया लसताय् 'ल्मी' लय्पौ ख्यालः ल्याः कथं पिदनीगु खँ कने दयाः लय्ताः । तपँक पिदनीगु थुगु ल्याःया मू न्यासका जुइ ।

थ्वयां लिपा नं 'ल्मी' लय्पौ तपँक पिथनेगु ग्वसाः कथं मू नं छतका जुइगु जूगु दु ।

ब्वमिपिनिपाखें ह्लापा थें हे ग्वाहालि दइगु मनंतुना ।

—व्यवस्थापक

'ल्मी' यात च्वसु व विज्ञापन बीगु व 'ल्मी' या ग्रा-हक जुइगु थाय् ।

येँ विप्लवी सफू धुकू, ह्लायकंत्वा ।
'ल्मी' ज्यासः c/o नेपाल भाषा पत्रिका,
खिउँलँ ।

यल कृष्णलाल महर्जन,
जन प्रिय पुस्तक भंडार, यल ध्वाका ।

ख्वप हृदयचन्द्र वैद्य, तेखाच्व त्वाः,
c/o नेपाल कोरिया मैत्री वाचनालय

मांदे

पद्म बी० थापा

पौया दकले लिपाया ऋव: ब्वनां: गोरे थाराक्क न्हुल । च्वयातल– "गुलि फत उलि याकनं छें लिहां वा । मां तच्व: जुयाच्वन ।"

गोरेया नुगलय् खँ वाल । क्विदँ लिपा जि थ:गु छेँया खँ न्यनाच्वना । .... ओह! क्विदँ मछि दत जि छें पिहां वयागु । .... पौ लथ्यानां: हाफ-पाइन्टया ह्मिचाय् स्वथन । बूट पाखे थ:गु पला: च्वय्कल । बूट थ्यनेवं कर्नल जोगिन्दार सिंहयात अटेन्शनय् च्वना: सैल्युट यात, "सर ! निलाया लागि छुट्टि फ्वने धका: ... छेँय् मां तसकं तच्व: हँ ।"

× × ×

उखुन्हु हे ऋवला व लासा थू जवय् खवय् बेकुं च्याना: गोरे ब्यारेकं पिहां वल । स्टेशन थ्यनेवं न्ह्यायेत थिक जुयाच्वंगु ट्रेन लुल । सिपू बालाया वाउँगु सीटे फ्यतुइवं ट्रेन नं न्ह्यात; अले गोरेया नुगलय् लुमन्ति नं ।

वया बांलाक लुमंनि, बहचाधीवलय् व थ: बाज्यापिनिगु छेँय् ब्वलंगु ख: । वया बाज्या-बज्येपिं चीमिपिं ज्यापुत । वं न्ह्याब्लें खं वया मां न्ह्योनेसं च्वंपिं लामिछाने बर्मूतय्थाय् भारा स्यूवनीगु । ह्निनय् गोरे थ:थम्हं नं घाँय् लया हयेगु, सा जयेगु ज्या याइगु । अले वइत बीगु ज्याला ख: नयेत छखँ ढेरो व पुनेत कय्ताचीगु जनी छपु । वं धाये मस:सां थू कि छखें मांयात व थ:त लामीछाने बर्मूतसें ढेरों ग्ययात:गु ख: ।

धात्थें गोरेया थ: धायेपिं सुं दु हे नं ला मदु । वं न्यना जक त:गु दु—वया मां नकतिनि नकतिनि ल्यासे जूबलय् लाखय् गांया मुखियाया कायं ययेकूगु हँ । छक: निह्यं गां हे त्व:ता बेपत्ता जूगु हँ । मामं छेँय् दुगु दां तिसा ज्वनावंगु हँ । मुखियाया कायं वया मां बांला: तल्ले व ध्येबा ल्यँ तल्ले साप माया यानातल हँ । छन्हु मुखियाया काय् छें पिहां व:ह्म दुहां हे मव: हँ । त:दँ तक्क थियां नं लिहां मव: । ख्वख्वं मांया मिखाय् ख्वबि सुत । अय्नं लिहां मव: । लिपा वया मां बाज्याया छेँय् लिहां व: बलय् ब्वँय् स्वदँ दुह्म 'गोरे' घय्पुनातल ।

गोरें ल्याय्ह्म जुल । गोरेया लाहुरे जुइगु तसकं न्ह्या: । वया नं मेपिं लाहुरेत थें जुइ मास्ति व: । न्ह्याब्लें वया मिखाय् लुयाच्वनी–खाकीया क्रीज दुगु पाइन्ट व शर्ट, हाकुगु ख्वपे तपुलि, ह्मिचा छपा: ब्वहलय्, म्हुतुइ चुरस, पेटी छपु खुकुरी । थ्व हे ख: वइगु मिखायात लाहुरेया परिचय । गोरें यक्व मनूत खने धुंकल अथे मुगलान वना: लाहुरे जूपिं । मेगु छुं मखुसां लाहुरे धैपिं चीमि मजू, ल्यासेतसें य:, व गामय् नं इज्जत त: ।

छन्हु व नं लाहुरें जुइत छें बिस्युंवन ।

× × ×

ट्रेनया लँ फुत । गोरे ट्रेनं क्वहां वया: ब:स्

स्टेशन पाखे वन । ब:सय् थहां वना: याचाक्क च्वंगु सीटे फ्यतुत । ब:स् चा:चा: तूगु पहाडया सतकं जोल्टिंग न नं ब्वांवन । गोरे हानं लुमन्तिइ तन ।

मखमली । ओह, मखमली । गलय् हे ला नाप लाइगु ख: नि । छखें सा ख्या ख्यां गोरे वइ, मेखें फँचात जजं मखमली । छन्हु, निन्हु, लच्छि, निला यायां न्ह्यइपुक्क ई बिइ । गोरें गलय् दुने दुने थ्यंक वना: क:बसि लयाहइ, मखमलीयात नकेत । मखमलीं नं चौताराय् नापं फ्यतुतुं क:-बसि कुरुकुरु न्ह्यइ । गनं गनं न्ह्यइपु न्ह्यइपुगु खँ वयाच्वनी । निभा: बी । चा-ह्नि गोरेया नुगलय् छता हे जक खँ–लामीछाने बमूँया छें गथे बिस्युं वये, मखमलीयात ज्वना: न्ह्याब्लें न्ह्याब्लें यात गामं बिस्युं वने । तर गोरे गामं बिस्युं वं बलय् मखमलीयात नापं यंके मफुत ।

अँ, मखमली थौं–कन्हे छु याना च्वन ज्वी ? गोरेयात लुमंका: ख्वयाच्वन जुइ ला?...साप मिले जूह्म पासा थुम्बा नं ला गामे हे दनि जुइ । वया ला ब्याहा याना: मस्त नं दत जुइ ।–लामीछाने बमूं ला बुरा जुल जुइ......गांया दक्व मिस्त ल: का:वइगु व ल्वहंहिती...सा जया लिहां वयेबलय् न्ह्याब्लें व ल्वहंहिति हा:गु ल: त्वनेगु । भोलें ह:या दोल्चा दयेका: ल: त्वने बलय् गय्च्वंक सा: व ल: ! गिलासं त्वनेबलय् छु साइ उलि !

× × ×

ब:स् दिकल । ब:स क्वहां वयेसाथं ध्वदुक्क भल्या छह्म नापलात । गोरेयात ह्यस्यू थें च्वन । गोरें भल्याया ब्वलहय् ह्ला: दिका: न्यन, "अय्, छ तेज राई ख: ला, चोथान डांडाय् च्वंह्म ?"

भल्यां नं छक्वलं हे ह्मसीकल, "छ गो‍े ख: ला ?"

छप्व: छप्व: पाछाया निह्म छें पाखे वन ।

"छ ला साप हे ल्ह्वंका वल नि हाईं !" तेजं खँ छुनायन ।

"जि ला क्रिदँ लिपा छें लिहां वयाच्वनागु भाइ ! छेँया छु हालखबर दु, कना यंकिलय् का ।"

"बां हे ला:" तेजया स: भचा चिकिस:, "बां हे ला: धाये माली का । छुयाये, क्रीगु दु:ख ला छं सि हे स्यू जुइ । छिमि बाज्या–बज्ये प्यन्हु पाक्क मदुगु दच्छि ति दत ।"

"मांया छु खबर दु लय् ?"

"छिमि मांयात टि० वी० धा:गु जूगु ध्रका: धाल । बस् ! ला बला हे जक म्वाइ थेंगु न्यने दु ।"

गोरेया ख्वा: छक्वलं ख्युंल । हानं छुं भती ख्वा: चक्कन । पाइन्टया ह्मिचाय् ल्हातं थिया: बिचा:यात....ध्यबा द हे दु, शहरय् यंका: डाक्टर क्यना: लाय्के का ।

"अले मखमली छु याना च्वन लय् ?"

तेज छक्रा: खाखातुल, "मखमली ?...सु व हे माइलीया म्हाय् ला ? व ला लामीछाने बाज्या-या काय् बिसिके यने धुंकल का !

"छू...बिसिके यंकल ?" गोरे छक: चिल्लाय् दन ।

× × ×

छें थ्यनेवं गोरें खन–म्वाथ:गु भिखाचाय् स्वह्म प्यह्म ति बुरा बारात मुनाच्वन । बँय्लाक्क छह्म मनू ग्वारा तुइका तल । च्वंनिसें क्व थ्यंक तुयूगु कापतं भुनातल । गोरेया मने च्वास्स सुल ।

(ल्यं १८ पेजय्)

वर्तमानः छगू मूल्यांकन

सुदन खुसः

हिउपाः या पित्याः मिखां
न्हू जलय् सहिछाप यायेत स्व स्वं हे
थनया अल्याख तुतित
थाना बी वहे धाप धाप या ध्याचलय् ।
न्ह्याक्व पिकायेत स्व
क्वं जक शिथिल जुयावना च्वन
निर्बिरोध थ्व तुतिया गतित
गुकिया समर्थनय् तुति हे सहिछाप जुयाब्यूगु दु
(थःगु हे न्ह्यपुं)
पूर्वजया नवःगु संस्कारया आदेशय् ।
गुगु स्व स्वं हे मिखा न्ह्योने
कोतपर्वया नायोत दनावै च्वन
हि म्याःगु ईतिहासया न्हूगु संस्करणत ज्वनाः
अज्ज ला न्हूगु हे नामं.... ।
गुगु या उपस्थिति ला निर्वाशित थौं की
थ्व देश ... थ्व राज्य ... थ्व थासं ... ।
फगत ईया बेटोदं अल्याख क्यालेण्डरत यक्वाल
थ्व पःखाः पःखाःया सिमित गल्ली दुने
इल्ल नरशमशेरतय्त थनाः (पाः तयाः)
[शायद शहीद गेटया नामं]
थौं कीगु ह्वाय्पं हिइक
न्हू न्हूगु योजनाया नायखिं च्वयेका है च्वन
नित्से[१]या भजन खलःतय्सं.....
शायद आतुर थ्व ई...थ्व थाय्
सम्पूर्ण कन्हेया ईतिहासयात हे
नित्से या दर्शन त्यलातयेत...... ।

---

१. नित्से छह्म महा सामन्तवादी, महा परंपरावादी व महा अन्धविश्वासी दार्शनिक खः ।

फक्व थ:गु हे खँग्वः छ्यलाः च्वये

प्याखं व दबू

नेवा:त धयापिं तसकं प्याखं ह्योपिं खः । थ्व आजुपिसं त्वा:त्वा: पतिकं दबू दयेका: थीगु प्याखं ब्वलंका थकूगु खः । थौं तकं थीसं पुलांगु द्योप्याखं, लाखय् प्याखं, ख्या:प्याखं, कुम्वः प्याखं व मेमेगु नं प्याखं स्वया हे च्वना तिनि । नापं गुंपुह्लिबलय् व येँया:बलय् त्वालय् त्वालय् प्याखं क्यनेगु आ: तकं तोमफीकानि । अथेसां थीसं न्हूकथंया प्याखं ब्वलंका यंके मफया च्वन । पुलांगु दु धका: जक लुदना च्वनां ज्यूगु मखु । थौंया ईब्य:यात लोकथं थीसं थ:गु हे पहया प्याखं ब्वलंका यंके मा:गु दु । उकिं थीसं हानं ह्लापा ह्लापा थें हे प्याखनय् नुग: बिया हये माल ।

प्याखं निता जिया दु । छता हुलाप्याखं व मेता म्व:प्याखं । थ्व नितां हुला: व पहः याना क्यनेगु खः । उकिं प्याखं ब्वलंकेत नापनापं दबू नं त्वयेक दयेका यंके फयेमाः । थीथाय् दे न्यंक धया थें त्वा:त्वा: पतिकं दुगु दबू न्हू कथंया प्याखं क्यनेत ज्या मवने धुंकल । उकिं येँया: व गुंपुह्लि-बलय् त्वा:त्वालय् क्यनीगु प्याखं नं लँया दथुइ जूसां त:जा:गु दबू ग्वया: क्यने मालाच्वन । थौं कह्लय्या छधाः प्याखं व पूधा: प्याखं क्यनेत उ-जा:गु चकं दबू जि नं मजी धुंकल । आ: प्याखं क्यनेत ला दबू छेँ हे मदयेकं मगा: । उकिं नेपाल भाषाया न्हू प्याखं ब्वलंकेत ह्लापां थ:गु हे छखा दबूछेँ निं दयेके मा:थें च्वं । थ्व खँय् सकसिनं नुगलय् खँ वायेकी ताया ।

प० र० तु०

हुलाप्याखं–नृत्य । म्वः प्याखं–नाटक । पहः–अभिनय ।
पूधाः–पूर्णाङ्कि । चकं दबू–वपन थिएटर ।

नेपाल भाषाया ख्यलय्

(लच्छिया दुने जूगु ज्याखँ)

च्वसापासाया नीन्यादँ बुसादँ

येँ, तछला १२। च्वसापासाया थौं च्वंगु मुँज्यां वइगु बैसाकं च्वसापासाया नीन्यादँ बुसादँ तसकं त:जिक न्यायेकेगु क्व:छित । उकथं नीन्यादँ बुसादँ या लसताय् नेपाल भासां थीथी विसयया नीन्यागू ग्यसुग्यंगु सफू पिथनेगु नं क्वजिउगु दु । च्वसा-पासाया ग्वसा: ता:लाकेत नेपाल भासा योमि सक-सिनं ग्वाहालि याइगु आसा या:गु दु ।

लसकुस मुँज्या

येँ, तछला १५ । च्वसापासाया अध्यक्ष भाजु स्वयम्भूलाल श्रेष्ठ प्रजातान्त्रिक जनवादी गनतन्त्र कोरिया चा:हुला: लिथ्यंगु लसताय् वेक:यात हनेत च्वसापासां थौं छगू लसकुस समारोह न्यायेकल । नेपाल भाषाया प्राध्यापक भाजु मोहन हिमांसु थापाया सभापतित्वय् जूगु उगु मुँज्याय् भाजु स्वयम्भूलालजुं उतर कोरियां ह्यो ईया दुने या:गु प्रगतिं थः तसकं प्रभावित जूगु खँ कना दिल । उगु मुँज्याय् उतर कोरियाया राजदुत नं दीगु खः।

निकोगु ख्यालः प्रतियोगिता

येँ, तछला १८ । ह्यिग: व थौं निन्हु यंक थनया राष्ट्रिय सभागृहय् 'मुनासः' या ग्वसालय् निकोगु नेपाल भाषा ख्याल: प्रतियोगिता जुल । प्रतियोगिताया उद्घातन नांजा:ह्म साहित्यकार नेपाल राजकिय प्रज्ञा प्रतिस्थानया सदस्य सचिव भाजु सत्यमोहन जोशीजुं याना दिल । नांजा:ह्म समालोचक भाजु माणिकलाल श्रेष्ठजुं सिरपा इना

दिल । लसकुस न्वचु बिया दिसे मुनासःया नायो भाजु श्रीराम श्रेष्ठं नेपाल भाषा व साहित्य थकायेगु ताः तयाः थुगु ख्यालः प्रतियोगिता जुयाच्वंगु खँ कना दिल । प्रतिवेदन न्ह्यब्वया दिसे 'मुनासः' या छ्यान्जे भाजु बीरेन्द्रमान जोशीं थुकिं मुंगु दामं नेपाल भाषाया म्येया रेकर्ड दयेकेगु ग्वसाः दुगु खँ न्ह्यथना दिल । प्रतियोगिताय् च्वसु, अभिनय व ख्यालकय् छसिकथं अमृतरत्न तुलाधर, अनार बज्राचार्य व ख्वपया १२ बजे नांगु ख्यालः ह्लापा जुल । सायमि प्रकाशन, थँहितिपाखें ह्मितूगु 'खिखांमुगः' व पासापुचः, कमलाछिपाखें ह्मितूगु 'ग्वाय् पिया सुकुध्यां' छसिकथं ह्लापयाँ ल्यू व लियांल्यू जुल । कान्ति इश्वरी माध्यमिक विद्यालयया छात्रापिसं क्यंगु 'पारपाचुके' ख्यालः व ख्वपया गाइद नांगु ख्यालकय् ह्मितूह्म दकलय् मचाह्म कलाकार जोगेन्द्र जुन्छें हःपाः सिरपा त्याकल । मानिकलाल श्रेष्ठ, दुर्गालाल, बुद्ध सायमि व योगेन्द्र प्रधान भाजुपिं जःज् जुया दीगु खः ।

च्यारिति सो

ये", तछला २६। ह्मिगः व थौं निन्हु यंक नेपाल भाषा पत्रिका ह्लिपौयात ग्वाहालि कथं 'मुनासः' या ग्वसालय् छगू च्यारिति सो जुल । थुकी ख्यालः प्रतियोगिताय् वःगु बांबांलाःगु ख्यालः व नांजाःपिं कलाकारपाखें म्येया नापं भाजु रामशेखरं च्वया दीगु स्वर्ग व नर्क बाखनय् आधारित छधाः प्याखं नं क्यंगु खः । थुखुन्हु हे ख्यालः प्रतियोगिताय् हःपाः सिरपा त्याकूपिन्त भाजु दुर्गालालं सिरपा इना दिल ।

म्ये नखः

ये", दिल्ला २ । ह्मिगः व थौं [illegible] यंक थनया सभागृहय् 'ध्वीगु सः' या ग्वसालय् ह्लापांगु म्ये नखः हन । थुकिया उद्घाटन व सिरपा इनेगु ज्या नांजाःह्म साहित्यकार भाजु प्रेमबहादुर कंसकारं याना दिल । ग्वसाः खलःया नायो भाजु स्याम कृष्ण श्रेष्ठ ।

लसकुस न्वचु बिया दिल व छ्यान्जे भाजु प्रदिप आर. तुलाधरं प्रतिवेदन न्ह्यब्वया दिल । फुकं यानाः पीनिपु म्ये दुथ्याःगुली च्वसु, लय् व सलय् छसिकथं लाल, राजु तुलाधर व बिष्णु श्रेष्ठ भाजुपिसं ह्लाप सिरपा त्याका दिल । लोक म्ये बांलाःगु मवःगुलिं सुयातं सिरपा मब्यू । नातिकाजी, शिवशंकर, ज्ञानबहादुर, प्रेजध्वज, नारायण गोपाल, योगेश वैद्य व दुर्गालाल भाजुपिं जःज् जुया दीगु खः ।

अन्तर हा. स्कू. ने. भा. सा. सम्मेलन

ये", दिल्ला २ । ह्मिगः व थौं निन्हु यंक कान्ति इश्वरी माध्यमिक विद्यालयया ग्वसालय् ङि ह्लय्कोगु अन्तर हाइ स्कूल नेपाल भाषा साहित्य सम्मेलन बांलाक जुल । सम्मेलनया उद्घाटन की कवि चित्तधर 'हृदय' जुं याना दिल । न्ह्यथ खुनुया मुँज्या नकिं नांजाःह्म बाखं च्वमि मय्जु प्रकाश देवी प्रधानाङ्ग व सति खुनुया मुँज्या नकिं नांजाःह्म बाखं च्वमि मय्जु सुवर्ण केशरी तुलाधर जुया दिल । सिरपा त्याकूपिं विद्यार्थीपिन्त विद्यालयया प्रधानाध्यापक भाजु विजयानन्द जोशीं सिरपा इना दिल ।

सम्मेलनय् प्रेमबहादुर कंसकार, आशाराम शाक्य, मानिकलाल श्रेष्ठ, सूर्यबहादुर पिवाः व पूर्ण बैद्य भाजुपिसं न्वचु बिया दिल ।

च्वखँ, बाखं व चिनाखँय् छसिकथं संस्कृत माध्यमिक विद्यालयया छात्र भाजु बिष्णुहरि हि-

'भी'या धापू

विश्वविद्यालयय् नेपाल भाषा

नेपालया छगू जक विश्वविद्यालय त्रिभुवन विद्यविद्यालय स्वंगु क्विन्यादँ लिपा नं नेपाल भाषा डिग्री तँय् दुमथ्यायेगु तसकं नुगःमछिनापुगु खँ खः। विश्वविद्यालयय् दुथ्याकेत नेपाल भाषाय् माक्व च्वन्ह्याःगु सफू दये धुंकाः नं, ब्वंकीपिं योग्य प्राध्यापकपिं दये धुंकाः नं व ब्वनीपिं यक्व विद्यार्थीपिं दये धुंकाः नं त्रिभुवन विश्वविद्यालयं छाय् नेपाल भाषायात थाय् मब्यूगु खः, थुइके मफइगु खँ जूगु दु। नेपालया छगू तसकं महत्त्वपूर्ण व च्वन्ह्याःगु साहित्यं जाःगु भाषा नेपाल भाषाया उच्च अध्ययन देशया छगू जक राष्ट्रिय विश्वविद्यालयय् याये मदयेगु त्रिभुवन विश्वविद्यालयया निंतिं नं मछालापुगु खँ खः। थ्वया सिवे नं देशया राष्ट्रिय आवश्यकतायात लोकथंया न्हूगु शिक्षा पद्धति नाले धुंकाः नं देशया थीथी राष्ट्रिय भाषा व साहित्यया उच्च अध्ययन व अनुसन्धानया व्यवस्था याये मफयेगु साप हे बांमलाःगु खँ खः। उकिं नेपाल भाषा नं त्रिभुवन विश्वविद्यालयया डिग्री तँय् याकनं दुथ्याये माः।

मांशु, कान्ति इश्वरी माध्यमिक विद्यालयया छात्रा मय्जु पूर्णलक्ष्मी शाक्य व मंगलोदय माध्यमिक विद्यालय थक्वाःया छात्र भाजु मोहनकृष्ण महाजुं ह्लाप सिरपा त्याकल।

आकिवंया साहित्य सम्मेलन न्यायेकेगु पाःब्व युवक माध्यमिक विद्यालयं लःल्हाना काल।

न्हूगु सफू व पत्र पत्रिका

१) क्वी कवि चित्तधर 'हृदय'या नेपाल भाषा साहित्य सम्बन्धी लेख मुना–
''क्वीगु साहित्यया तँसा''
पिकाक–नेपाल भाषा परिषद, येँ।
मू : स्वमोह

२) ख्वपया कविपिनि चिनाखँ मुना– "लबु"
मुंह्य–सुन्दर
पिकाक–लबु पिथना, ख्वप
मू : छतका

३) बौद्ध बाखं मुना– "बाखं-२"
मुंह्य–भिक्षु अश्वघोष
पिकाक–धर्मकिर्ति अध्ययन गोष्ठी
मू : छतका।

मेगु लच्छि लिपा

(१४ पेजया ल्यं)

गोरें बुरातय्गु ख्वाः क्वथीक स्वल। ह्लसीके मफु। गोरें न्यन, "सु थ्व ?"

"गोरे धाःम्ह लाहुरेया मां। निम्हु दत सीगु। सिथं यंके त्यनागु।" बुरा छम्हसें न्यंकल।

गोरेया म्हय् क्वाः ख्वाउँ छक्वलं दुब्वां वन। गोरे छकः तिस्सलं हाल, "जिमि मांया हत्यारा..." पेटी यक्खानातःगु दाफं नांगागु खुकुरी गोरेया ल्हाःतय् पालापाला थित। गोरे वेँ थें तिं तिं न्हल, "आयो गोर्खाली...आयो गोर्खाली..."

हिउमि–केशव शाक्य

[illegible] यं:

इलं भ्रीत पिया च्वनी मखु, ई लिसें भ्री न्ह्यायेमाःगु दु।
उकिं भ्रीगु दे न्ह्यज्याकेगु कुतलय् लिधंसा बीगु
जिमिगु नं दुनुगःया इच्छा दु।

लुमंका दिसँ

जिपिं

- लुकास सर्भिस ओवरसीज, बिलायत व
- इण्डियन लुकास सर्भिस, भारतया उत्पादन कार, ट्रक, टैक्टर, रोड रोलर इत्यादिया स्पेयर पार्ट्स्।
- मेसि फर्गुसन टैक्टर भारतीय व बिलायती
- बिलायत स्थित क्राइस्लर कम्पनीयागु कार व मेमेगु बाहन
- रेप्को कम्पनीयागु क्लच प्लेट
- इण्डियन अक्सिजन लिमिटेडया बिभिन्न प्रकारयागु अक्सिजन ग्यांस, व
- मेमेगु बिभिन्न कम्पनीया मेसीनरी व अन्यान्य सामग्रीया

जिपिं नेपाल अधिराज्यया निंतिं वितरक खः
से[illegible]यायेगु अवसर बिया दिसँ।

भाजुरत्न इन्जीनियरिंग एन्ड सेल्स प्रा. लि.

पो. बा. नं. १३३

ज्योतिभवन, कान्तिपथ, काठमाडौं

शाखा – वीरगञ्ज, विर[illegible]भैरहवा, हेटौंडा

का. म. अ. द. नं. २२/११०

★ होण्डा ★

HONDA

HONDA

मोटर साइकल व स्पेर पार्ट्स्या [illegible] लुमंका दिसँ ।

अथे हे होण्डा पावर टेलर व होण्डा जेनेटर नं जिमिथाय् दु

स्यामुकापु ट्रेडीङ्ग कंपनी

ज्योतिभवन, कान्तिपथ, कान्तिपुर

फोन नं. ११४६०

मुद्रक :- [illegible] ६/५६८ शुक्रपथ, कान्तिपुर